

İNGİLTERE'DE DİJİTAL YAYINCILIĞIN GELECEĞİ

E. Gülbuğ EROL*

Abstract

This article aims at defining the future of the British broadcasting system from the point of the reform of the new media. As already noted in the mid 1999 the British broadcasting system is described as a mixture of continuity and change. The 1996 Act's reform of the British media ownership laws is examined for the introduction of digital terrestrial broadcasting; attention is given to how BBC adapted to the challenges of the 1990s. This article also examines the implications for the BBC of the arrival power in 1997 of New Labour. Last parts of the contribution examine the main policy issues confronting the new Government, namely the question of how to stimulate the digital TV market, and the regulatory policy implications of the "convergence" of broadcasting, telecommunications and information technology (IT) sector. Finally, the Internet is discussed.

Key words: Great Britain-Radio & TV-development-legislative basis-organisational structure-new media-reform-ownership rules-BBC-ITV-Digital TV-5th terrestrial Channel - convergence-internet.

İngiltere'de Yeni Medya Sistemi İçin Atılan İlk Adımlar

Britanya'da John Major Hükümeti öncülüğünde 1996 yılında hazırlanan yeni oluşumla zaten uzunca bir süredir Pazar ekonomisi koşullarına göre kendini yeniden yapılandıran BBC'ye yeni dijital servislerin açılması için fırsat tanınmış, teminat verilmişti.

Dijital terrestrial TV için 6 adet "multiplex" (çok katlı) adı verilen ve her katı üç veya daha fazla televizyonu içinde barındıracak şekilde hazırlanmış frekans kanalı olacaktı. BBC, multiplex'den her anlamda sorumlu tutulmuştu. Channel 3 (ITV) ve Channel 4,

multiplex'in bir başka katından kontrole katılırken Channel 5 ve Galler Televizyonu S4C diğer bir multiplex'den sorumlu olacaktı. Kanun arda kalan yayıncılık kuruluşunun, ITC (Independent Television Commission) tarafından ödüllendirilmesini öngörmüştü. ITC en geniş program servislerini sunan olan ve dijital televizyonun gelişimine katkıda bulunan olan başvuru sahipleri için düşünülmüştü. Yatırımları desteklemek için her bir şirketin en çok üç multiplex'i kullanmasına izin verilmişti ve uluslararası sermaye sahipleri için bir kısıtlama düşünülmemişti.

*Okt.Dr., Gebze Yüksek Teknoloji Enstitüsü.

Yayınlardaki çeşitlilik ve çoğulluk yayınların toplumun en az %15'ine hitap etmesi ve özel bir işaret sistemi ile garanti altına alınmıştı. Bu işaret sistemine göre, her yayıncı %25 dijital program servisi ile kısıtlanmıştır. Toplumun dijital yayınlara ulaşması için de çıkışkapısı (gateway) adı verilen bir sistem hazırlanacaktı. Bu sistem PayTV'de olduğu gibi bir abonelik öngörmüştü. Birleşik Krallığın telekomünikasyon düzeninden sorumlu Oftel, sistemin düzeninden sorumlu olacaktı. Aralık 1996'da doğru, akılcı ve suç unsurları taşımayacak şekilde düzenlenecek dijital yayıncılık için ilk adımlar atıldı.

1996 Kanunu aynı zamanda işitsel dijital yayıncılık DAB için de iki ulusal kanal tahsis etti ve birini BBC'ye ayırdı. Üç bağımsız ulusal radyo istasyonu da multiplex kapsamına alındı. Bundan başka multiplex yerel servislere hizmet verecekti.

1997'de dijital yayıncılık ITC için hazırlanmaya başlandı. İngiltere'nin en büyük ITV şirketleri Carlton Communications ve Granada Grup ve BBC multiplex içindeki yerlerini birleştirdiler. 1998 Ekiminde uydudan dijital yayın yapan SKY Dijital kuruldu ve Mayıs 1999'da 551.000 aboneli BSkyB ilk yılın sonuna kadar 1 milyon aboneyi hedefledi. BSkyB promosyon olarak da abonelerine ücretsiz internet bağlantısı ve standart telefon ücretlerinde indirim yaptı. 31.12.2001'de analog yayınlarına son vereceğini duyurdu. (Peak & Fisher, 1999: 1-30)

Beşinci Terrestrial Kanal

Mart 1997'de yeni özel, ticari, reklam destekli televizyon istasyonu Channel 5 ilk yayın iznini almıştır. 1990 yılı Yayıncılık Yasası ITC'nin yeni terrestrial bir televizyon servisi kurmasına olanak vermişti. Lisans 1992'de verilmişti ancak diğer reklam destekli kanal toplumun %70'ine ulaşıyordu ve izlerkitle

sorunu vardı. Bu sebeple, Lisans 1995'e ertelendi, bu sefer Ekim 1995'de üç büyük medya grubunun konsorsiyumunda yayınlarına başlar. 1998'de hafta başına 20 milyonu aşkın izleyiciye ulaşmış Mart 1999'da Büyük Britanya'nın toplam seyircisinin % 4.6 ulaşmayı başarmıştır. İlk dokuz aylık icraatından sonra 110 milyonluk bir program bütçesi hazırlanmış ve 80 milyon izleyiciyi hedeflemiştir. (ITC Annual Report, 1998:-)

BBC'nin Geleceği

Nisan 1996'da BBC'nin Kralliyet Beratı 10 yıl için yenilenmişti. Thatcher döneminden farklı olarak Major döneminde Şirketin geleceği netleşmiştir. 1990'ların başlarında BBC'nin lisans ücreti üzerine çeşitli tartışmalar varken 1997 itibarıyla BBC yönetimi kendi başına hareket etme imkanına kavuşmuştur.

1992'de BBC yönetimi "Yapımcının Seçimi" sistemini getirmiştir. Sisteme göre, BBC bir tür iç Pazar haline geliyordu. BBC dışında daha ucuz imkanlar var ise kullanma hakkı doğmuştu. Bir başka gelişme BBC'nin ticari eylemleriydi. BBC kuruluşundan beri program satışı yapıyordu ve telif ücreti alıyordu. 1995'de BBC'nin iki ulusal kanalı yayına başladı, reklam destekli BBC Prime ve Haber kanalı BBC World. 1994'de Hükümet BBC'nin geleceğini başlıklı bir bildiri yayınlayarak BBC'nin ulusal bir kanal olduğunu, ulusun hizmetinde olduğunu duyurdu. Lisans gelirinden ayrı olarak kaydının tutulması şartıyla ticari kanallarının yayın yapmasına izin verildi.

Haziran 1996'da BBC yönetim yapısında yeni düzenlemelere giderek 6 farklı bölüm oluşturdu. Yapılan reform BBC içindeki iç pazarın tutarlı bir şekilde genişlemesine imkan sağladı. BBC'yi dijital çağa hazırladı.

Kasım 1997'de BBC'nin ilk dijital kanalı BBC News 24 yayına başladı. BBC News 24 Haziran 1999 sonunda haftada 6 milyon insana ulaşmıştır. 1998 yılı boyunca BBC iki tane daha dijital kanalı yayına sokma çabasına girmiştir. Bunlar BBC Choice ve BBC Parliament'tır. 1999 Haziranında BBC Knowledge dijital eğitim kanalı, BBC ONLINE başladı. BBC internet bağına da güçlendirdi. 1990'lı yıllar boyunca Premier Futbol Ligi karşılaşmalarını yayınlama hakkını BskyB'ye; Formüla 1 yarışlarını ITV'ye, Kriket Müsabakalarını Channel 4'e kaptırmıştır. Gelirlerin azalmasına yol açan bu durum karşısında Başkan Chris Smith BBC'nin dijital geleceği üzerine kararlar almaya başlamış ve yıllık lisans ve abonelik ücretlerini yükseltmiştir. (BBC Annual Report, 1998-1999:-)

Yakınlaşım Çağında Yayıncılığın Düzenlenmesi

Medya kanun koyucuları, yakınlaşım çağında telekomünikasyon ve enformasyon teknolojileri (IT) sektörlerine eğildiler. Politik danışmanların bir kısmı telekomünikasyon ve ITC'nin halihazırda bağlı olduğu Oftel bünyesinde bütün iletişim sektörlerinin birleşimi tavsiye etmişlerdir. Bu şekilde bir otoritenin hem taşıma ve kontrol üzerinde etkin bir söz sahibi olması planlanmıştır. Yeni bir İletişim/ Komünikasyon Bakanlığı fikri üzerinde duruldu.

Aralık 1997'de Avrupa Komisyonu düzenleyici reformun yer aldığı yakınlaşım üzerine bir bildiri yayınladılar. Bu bildiri kamu hizmeti kriterlerini ve kamu hizmeti yayıncılık istasyonlarını geri plana itip ekonomik faktörleri öne çıkardığı için eleştirildi. Medya patronu Rupert Murdoch bu raporu rekabet kanunu ve piyasa bazlı çözümler için atılmış olumlu bir adım olarak değerlendirdi.

Temmuz 1998'de İşçi Partisi yayıncılık ve telekomünikasyon üzerine görüşlerini bildirmiştir. Ticaret ve Endüstri Bakanlığı, Kültür, Medya ve Spor Dairesi tarafından basılan bildiri de şu amaçların yerine getirilmesi gerektiğinin altı çizilmiştir:

- Tüketicilerin ilgilerine hizmet
- Servislere herkesin maddi açıdan gücünün yetmesi ve uluslar arası erişimin sağlanması
- Etkili rekabet ve Pazar rekabetinin korunma altına alınması
- Kalitenin, çoksesliğin, çeşitliliğin ve seçme imkanının yükseltilmesi
- Altyapı tesislerinin ve servis için yatırımların teşviki
- Kıt kaynakların etkili yönetimi

Hükümet ise dijital yayıncılık için; altyapı ve endüstrinin ayrı kanun koyucular tarafından düzenlenmesi, bir yanda mali sorunlar ve rekabet ile ilgilenen otorite diğer tarafta içerik ve kültür üzerine çalışacak bir otorite istemiştir. Her iki modelde de iki alan arasında işleyen bir düzenleme organı bütünlük açısından düşünülmemişti. "Tek, tamamıyla bütünleşmiş, iç organizasyonu her iki noktaya atıfta bulunan bir düzenleyici"den bahsedilmiştir.

Haziran 1999'da bütün görüşleri değerlendiren Hükümet, yayıncılık kanunlarının o günkü koşullar açısından son derece esnek olduğunu fakat uzun vadede açık bir konsensüs oluşturulacağını duyurmuştur. (BBC Annual Report, 1998 - 99: -, Humpreys, 2000: -, ITC Annual Report, 1998: -)

Dijital Yayıncılığın Başlangıcı

Hükümet, dijital yayıncılığın nasıl başlatılacağı, uydudan ve kablodan analog yayınların nasıl dijital yayınlar ile rekabete gireceği konusunda hep istekli olmuştur. Analog yayınların 2010'dan itibaren kesileceğini, bu

tarihten sonra elektronik yayıncılığın tamamen dijital olacağını planlamıştır. Analog frekansların cep telefonu gibi başka amaçlar için kullanılmak üzere satılabileceği gündeme gelmiştir. Analog yayınların 5-10-15 yıllık üç zaman diliminde aşamalı olarak terk edilmesi, yani 2008-2013 arasında bir geçiş yaşanacağı kamuoyuna açıklanmıştır. (Humphreys, 2000: -)

Bunun erken bir açıklama olduğu iddia edilmektedir. Ancak medya ile diğer ekonomik sektörlerin ve gerekli altyapının hazırlanması için bu erken bir saptama değildir çünkü hükümet İngiltere halkının önemli bir çoğunluğunun dijital yayıncıktan faydalanmaya başlamadan analog yayınları kesmeyeceğini duyurmuştur.

İnternet

1997'de 1.5 milyon hanenin internet bağlantısı vardır. Bir önceki yıla göre %67'lik bir artış sağlanmıştır. Bu etkili artış sonraki yıllarda da devam etmiştir. Hükümetin yapmış olduğu bir araştırmaya göre iş yerinde kullanım dahil 1998'de 8 milyon civarında kullanıcı kaydedilmiştir. Rapor, kullanıcıların %40'ının işyerinden %32'sinin de evden internete bağlandığını ortaya çıkarmıştır. İngiltere'deki evlerin üçte birinde kişisel bilgisayar olduğu gerçeğinden yola çıkarak potansiyel bir internet kitesinin varlığı hesaplanmıştır. Aynı rapor, İnternet Servis Sağlayıcılarının yaklaşık sayısını 260 olarak tespit etmiştir. Bunlar 1998 yılı verileridir.

1998 yılının ikinci yarısında internet servislerinin en çok kullanılanları %20.75 (Pazar payı) ile CompuServe, %20.5 ile AOL, %9.25 ile Demon, %7.0 ile Microsoft Network UK, %6.0 ile BT Net, % 5.0 ile Virgin Net, %3.75 ile LineOne, % 3.75 ile Global Internet, %2.5 ile UUNET Pipex Dial ve %2.12 ile EasyNet Group.

Bununla birlikte Kasım 1998'de elektrik üzerine çalışan Dixons isimli şirket müşterilerine ücretsiz internet sağlamaya başlamıştır. 6 ay içinde Dixons ücretsiz internet bir milyonu aşkın kişiye ulaşmıştır. Bu imkanı kullanan vatandaşlar hiçbir ücret ödemeyen sadece telefonlarına tahsil edilen kullanım bedellerini ödüyordu. Bu gelişmenin hemen ardından aralarında British Telecom'un da bulunduğu birçok şirket ücretsiz internet hizmeti vermeye başlamıştır. Hatta İngiltere'nin yegane yerel telefon operatörü BT her şirketten daha çok kar etmişti. 1999'a kadar yaklaşık 1.5 milyon internet sağlayıcının internete bağlanması ve 1998'e göre %39'luk bir artış göze çarpmıştır.

Britanya'nın içerik düzenlemesi karşısındaki görüşü her yayıncının kendi içeriğini kendisinin düzenlemesi yönündedir. 3R Güvenlikli Net Yaklaşımı oluşturulmuştur. 3R İngilizce'deki sorumluluk (responsibility) ki bu internet servis sağlayıcıları ve web siteleri için geçerlidir, içeriğin ratingi ve yasal olmayan bağımsız bir kuruluşa rapor edilmesi'dir. Bunun için İnternet İzleme Kuruluşu oluşturulmuştur. Yasalara aykırı olarak kabul edilen müstehcen yayınlar, çocukların korunması ve istismar edilmemesi gibi alanlarda görev yapacak olan kuruluş, internet ortamının karakteristik özelliği nedeniyle ve internet servis sağlayıcılarının içerikten bizzat haberdar olmadıkları sürece müdahale şansları olmadığı için servis sağlayıcılara güvenmek durumunda kalmıştır. İlerleyen yıllarda bu sorunu halledecek öneriler gelecektir. IWF (Internet Watch Foundation) bu noktada harekete geçecek ve Birleşik Krallık kökenli olmak şartıyla herhangi yasadışı bir unsura rastladığı zaman Metropolitan Polis Teşkilatına ve Ulusal Suç İstihbarat Servisi'ne haber verecektir. Şubat 1999'da Hükümet IWF danışmanlarının görevlerinin yer aldığı bir bildiri yayınlamıştır. Genel olarak, inter-

net servis sağlayıcıları kendi oto kontrollerini sağlayan, dolayısıyla kendilerinden sorumlu kuruluşlar olarak kabul görmüşlerdir

fakat yasa dışı faaliyetlerden haberdar oldukları zaman otoritelerle işbirliği yapmaktadırlar. (Humpreys, 2000: -)

Kaynakça:

- BBC, "BBC Annual Report 1989/1999" London, BBC. <http://www.bbc.co.uk>. 12.03.2004.
- BRIGGS,A., History of Broadcasting in the UK. Oxford: OUP. 1961
- BRIGGS,A., Governing the BBC. London. 1979.
- CURRAN,J.,J., Seaton Power without Responsibility: the Press and Broadcasting in Britain. 4th ed. London. 1991.
- HUMPREYS, Peter., "Radio and TV Systems in Great Britain" European Audiovisual Observatory. Hans Bredow Institute for Media Research. Strasbourg. 2000.
- ITC. Code of Advertising Standards and Practices. London. ITC. 1995.
- ITC. ITC Annual Report and Accounts 1998. London. ITC. 1999.
- O'MALLEY,T., Closedown? The BBC and Government Broadcasting Policy, 1979-92. London. Pluto Press.1994.
- NEGRINE,R., Politics and the Mass Media in Britain. 2nd ed. London. Routledge.
- PEAK,S., - FISHER, P., The 1999 Media Guide. London. Fourth Estate. 1999.
- SEYMOUR,-URE,C., The British Bress and Broadcasting Since 1945. Oxford. 1991.
- <http://www.bbc.co.uk/digital>
- <http://www.sky.co.uk>
- <http://www.chanel4.com>
- <http://www.channel5.co.uk>
- <http://www.granadatv.co.uk>
- <http://www.itc.co.uk>
- <http://www.itnelection.co.uk/>
- <http://www.ondigital.co.uk>
- <http://www.unm.com>

